

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 15 marca 2023 r.

w sprawie D. S.

w przedmiocie zasądzenia zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kasacji Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Płońsku z dnia 21 września 2021 r., sygn. akt II K 33/19,

uchyla zaskarżone postanowienie w części zasądzającej od Skarbu Państwa na rzecz oskarżycielki posiłkowej koszty zastępstwa procesowego (pkt 2 orzeczenia), i przekazuje sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Płońsku.

UZASADNIENIE

W dniu 30 stycznia 2019 r. Prokurator Rejonowy w Płońsku skierował do Sądu Rejonowego w Płońsku akt oskarżenia przeciwko D. S. oskarżonemu o czyn z art. 177 § 2 k.k. polegający na tym, że w dniu 12 października 2018 r. około godziny 19:00 na drodze krajowej nr [...] w miejscowości M., gm. C., pow. [...], woj. [...], nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując w stronę W. ciągnikiem rolniczym marki U. o nr rej. [...] z dopiętą do niego maszyną rolniczą typu deszczownia, nie zadbał o właściwe oświetlenie tyłu pojazdu pozbawiając nadjeżdżającego od strony P. w kierunku W. M. C. kierującego motocyklem marki H. nr rej. [...] możliwości zauważenia jego obecności na drodze z odpowiedniej odległości i uniknięcia z nim zderzenia, w wyniku czego

doprowadził do zderzenia tych pojazdów, na skutek którego M. C. doznał obrażeń ciała skutkujących jego zgonem na miejscu zdarzenia.

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2021 r., w sprawie II K 33/19, Sąd Rejonowy w Płońsku uznał oskarżonego D. S. za winnego tego, że w dniu 12 października 2018 r. około godziny 19:00 na trasie krajowej nr [...] w miejscowości M. w gm. C. pow. [...], woj. [...], nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując w stronę W. ciągnikiem rolniczym marki U. [...] o nr rej. [...] z dopiętą do niego maszyną rolniczą typu deszczownia, bez właściwego oświetlenia tyłu ciągnika i deszczownicy, pozbawił nadjeżdżającego od strony P. w kierunku W. M. C. kierującego motocyklem marki H. nr rej. [...] możliwości zauważenia jego obecności na drodze z odpowiedniej odległości i uniknięcia z nim zderzenia, w wyniku czego doprowadził do zderzenia tych pojazdów, przez co M. C. doznał obrażeń ciała skutkujących jego zgonem na miejscu zdarzenia, tj. czynu z art. 177 § 2 k.k. - i za to na mocy powołanego przepisu skazał go na karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. warunkowo zwiesił na 3 lata próby;

- na podstawie art. 42 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres roku; na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł od niego na rzecz pokrzywdzonych J. C., T. C. i M. M. nawiązki w kwocie po 3.000 zł i zwolnił oskarżonego od kosztów i opłat, wydatkami obciążając Skarb Państwa (k. 503-504, 517-525, 527, t. III).

Powyższy wyrok wobec niezaskarżenia go przez strony procesu uprawomocnił się w dniu 27 października 2021 r.

W dniu 28 lipca 2021 r. pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych J. C., T. C., M. M. i T. M. złożył wniosek o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżycieli posiłkowych realnie poniesionych kosztów zastępstwa pełnomocnika, zgodnie z dokumentami księgowymi (k. 505-507 oraz k. 465-468. t. III).

Sąd Rejonowy w Płońsku postanowieniem z dnia 21 września 2021 r., sygn. akt II K 33/19, na podstawie art. 626 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 29 ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z § 17 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 3, § 20 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej

przez adwokata z urzędu oraz na podstawie art. 626 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., § 11 ust. 2 pkt 2 i ust. 2 pkt 3, § 16 i § 17 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych:

1/ przyznał ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Płońsku na rzecz adw. S. D. kwotę 972 zł i 23% od tej kwoty podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu na rzecz D. S.;

2/ przyznał ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Płońsku na rzecz oskarżycielki prywatnej [prawidłowo: posiłkowej] J. C. kwotę 6.150 zł tytułem ustanowienia pełnomocnika.

W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd Rejonowy podniósł m.in., że skoro D. S. został skazany, a w sprawie występował pełnomocnik z wyboru, to wniosek o przyznanie kosztów pomocy prawnej jest uzasadniony. Wobec zwolnienia oskarżonego od kosztów, zasadne jest zasądzenie przedmiotowej kwoty ze Skarbu Państwa. Jednocześnie Sąd podkreślił, że nie jest upoważniony do badania przesłanek, na podstawie których pełnomocnik określił wielkość kwoty pobranej od klienta, ani jej składników (k. 530-531, t. III).

Postanowienie nie zostało zaskarżone przez strony i uprawomocniło się w dniu 13 listopada 2021 r. (k. 530-531 oraz k. 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, t. III).

Kasację od tego postanowienia na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. wniósł Prokurator Generalny na niekorzyść skazanego D. S., zaskarżając orzeczenie w części zasądzającej od Skarbu Państwa na rzecz oskarżycielki posiłkowej koszty zastępstwa procesowego (pkt 2 orzeczenia).

Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 627 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., polegające na zasądzeniu przez Sąd Rejonowy w Płońsku w pkt 2 zaskarżonego postanowienia od Skarbu Państwa na rzecz oskarżycielki posiłkowej J. C. kwoty 6.150 zł tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem przez wymienioną w przedmiotowej sprawie pełnomocnika z wyboru, w której D. S.

uznany został za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 k.k., podczas gdy zwrot kosztów z tego tytułu winien zostać zasądzony od skazanego.

W konkluzji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Płońsku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się być w sposób oczywisty zasadna, co pozwalało na rozpoznanie jej w trybie art. 535 § 5 k.p.k. i uwzględnienie w całości.

Słusznie skarżący wskazał, że Sąd Rejonowy w Płońsku wydając w dniu 21 września 2021 r. w trybie art. 626 § 2 k.p.k., uzupełniające rozstrzygnięcie w przedmiocie zwrotu oskarżycielowi posiłkowemu kosztów zastępstwa procesowego z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika z wyboru, bezpodstawnie obciążył Skarb Państwa wydatkami poniesionymi przez tego oskarżyciela. Nie było bowiem podstawy prawnej, która zezwalałaby na nałożenie obowiązku poniesienia powyższych kosztów na Skarb Państwa, gdyż należności te, stosownie do treści przepisu art. 627 k.p.k., winien ponieść skazany D. S..

Stosownie do treści art. 627 k.p.k., od skazanego w sprawach z oskarżenia publicznego sąd zasądza koszty sądowe na rzecz Skarbu Państwa oraz wydatki na rzecz oskarżyciela posiłkowego. W rozumieniu art. 616 § 1 k.p.k. do kosztów procesu należą: koszty sądowe oraz uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika. Natomiast zgodnie z § 2 art. 616 k.p.k., koszty sądowe obejmują opłaty i wydatki poniesione przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania.

Z art. 624 § 1 k.p.k. wynika, że sąd może zwolnić stronę jedynie od kosztów sądowych obciążając nimi Skarb Państwa, jeżeli istnieją podstawy do uznania, iż uiszczenie ich byłoby dla niej zbyt uciążliwe ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów, jak również wtedy, gdy przemawiają za tym względy słuszności. Zwolnienie to dotyczy tylko i wyłącznie kosztów sądowych, poza zakresem których pozostają uzasadnione wydatki oskarżyciela posiłkowego, w szczególności z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika z wyboru (art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k.), albowiem wydatki stron nie są ponoszone na rzecz organów prowadzących postępowanie karne, a są własnymi ich kosztami, koniecznymi do

realizacji przypadających im funkcji procesowych. Tak też orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 kwietnia 2013 r., w sprawie II KK 245/12 (OSNKW 2013, z. 7, poz. 59), wskazując, że: „Możliwość zwolnienia oskarżonego lub oskarżyciela posiłkowego w całości albo w części od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych nie odnosi się do kosztów procesu wymienionych w art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k.”. Zwolnienie oskarżonego przez sąd z ponoszenia kosztów sądowych nie uwalnia go więc od konieczności wyrównania oskarżycielowi posiłkowemu poniesionych przez niego uzasadnionych wydatków w sprawie (*zob. także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 września 1970 r., VI KZP 20/70, OSNKW 1970, z. 12, poz. 167*).

Sąd Najwyższy uwzględniając kasację Prokuratora Generalnego wniesioną na niekorzyść skazanego uchylił postanowienie w zaskarżonej części i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Płońsku.

ał